

בחינת גמר – נוער

קיץ תשע"ג

הבעה, הבנה ולשון עברית

שאלון מס' 22024
מערכת 3001 (4)

הנחיות לנבחן,
קרא בעיון את ההנחיות לפני תחילת העבודה.

חלק ראשון: הבנה והבעה	
פרק א': טקסט עיוני	(20 נקודות)
פרק ב': טקסט נוסף	(15 נקודות)
פרק ג': מטלת כתיבה	(20 נקודות)
חלק שני: אוצר המילים והמשמעים	
פרק ד': אוצר מילים	(20 נקודות)
חלק שלישי: תחביר וצורות	
פרק ה': תחביר	(12 נקודות)
פרק ו': מערכת הצורות	(13 נקודות)

סה"כ 100 נקודות

שים לב:

ענה על כל השאלות בגוף השאלון. בשאלות רב-ברירה סמן עיגול סביב האות המציינת את התשובה הנכונה. בשאלות האחרות רשום את התשובה במקום המיועד לכך בגוף השאלון.

הוראות מיוחדות:

- בדוק כי הודבקה המדבקה המתאימה (עם פרטיך האישיים) על השאלון.
- ענה על מספר הסעיפים הנדרש. ייבדק מספר התשובות הנדרש בלבד, לפי סדר כתיבתן.
- בסיום הבחינה מסור את השאלון למשגיח/ה.

מדבקה

לרשותך: שלוש שעות

בהצלחה!

© כל הזכויות שמורות למדינת ישראל
אין להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט
בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר שום חלק משאלון זה.
לא ייעשה בו שימוש מסחרי ופרסומי מכל סוג שהוא ללא רשות בכתב
מאת מנהל מחלקת הבחינות של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר, אך מכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

חלק ראשון: הבנה והבעה (60 נקודות)

פרק א': טקסט עיוני (20 נקודות)

ישראל מתייבשת

- 1 (פסקה 1) בעוד שאנו מדברים על מחסור במים, נדמה שהבזבזנות במים רק הולכת ומחריפה: מקלחות ארוכות, השקיית גינות, השארת ברזים פתוחים ללא צורך והתעלמות מנזילות של מים – כל אלה עומדים בסתירה למחסור העצום במים.
- 5 (פסקה 2) כדור הארץ שלנו מכוסה מים בכ-97% משטחו. מימי האוקיינוסים שלנו הם מים מלוחים, בעוד שרק 3% מהמים בעולם הם מים מתוקים. למעשה, מחסור במים אינו נחלתה הבלעדית של ישראל, אלא מאפיין מדינות רבות בעולם כולו. אם ניקח בחשבון שמרבית מקורות המים המתוקים מזהמים או מבוזבזים, נקבל תמונה עגומה עוד יותר. בחישוב גס, נותר בעולם רק כאחוז אחד (!) של מים מתוקים שאינם מזהמים. אם כל אחד יתרום תרומה, קטנה ככל שתהיה, לטובת חיסכון במים – מצבנו יכול להשתפר.
- 10 (פסקה 3) כיצד עושים זאת? להלן כמה עצות מעשיות לפתרון הבעיה: ראשית, חסכו מים בהשקיית הגינה הפרטית שלכם – אל תשקו את הגינה בשעות הכי חמות, מאחר שהמים מתאדים מהר מאוד. בנוסף, שימוש בטפטפות מים ובמחשב השקיה עשוי לסייע לכם להשקות את הגינה בצורה מבוקרת וחסכנית יותר.
- 15 (פסקה 4) דבר שני, סגרו את הברזים כאשר אתם מצחצחים שיניים, מתגלחים, מתקלחים וכדומה, ופתחו אותם בחזרה רק כאשר תצטרכו אותם. את המים שנשארים אפשר למחזר, למלא בדלי ולהשתמש בהם לצורכי השקיה, לשטיפת הבית, לשטיפת הרכב ועוד.
- (פסקה 5) דבר שלישי, התקינו "חסכם" – מכשיר החוסך מים בחכמה. החסכם מותקן על הברזים בבית, כולל במקלחות. החסכם מקטין את כמות המים שיוצאת מהצינור, אך הוא מאפשר שימוש באותו לחץ מים. החסכמים יכולים לחסוך לכם עד 40% מצריכת המים.
- 20 (פסקה 6) דברים נוספים שתוכלו לעשות כדי לחסוך במים הם: להתקין מכל הדחה דו-כמותי בשירותים, לתקן דליפות ונזילות, להפחית את הזיהום במקורות המים בכך שלא תשליכו פסולת כי היא עלולה להגיע למי התהום, ולהשתמש פחות בסבון ובחומרי ניקוי כימיים. שתפו את חברים במידע על חיסכון מים, ויחד נוכל לשפר את איכות המים במדינה. (יוסי ארבל, "מגזין טיהור והשקיה", מרץ 2009)

ענה על כל השאלות 1-8.

בשאלה 1 הקף בעיגול את האות המציינת את התשובה הנכונה.

בשאלות 2-8 כתוב את התשובה במקום המיועד לכך בגוף השאלון.

1. (2 נק') מהי מטרתו העיקרית של כותב הטקסט?

- א. לספר סיפור אישי על מחסור במים.
- ב. לתת הוראות ועצות כיצד לפתור את מחסור המים.
- ג. לשכנע את הקוראים לנהוג בחיסכון במים.
- ד. להסביר מדוע יש מים בעולם.

2. (2 נק') העתק משפט מהטקסט שמוכיח את תשובתך לשאלה 1 (מטרת כותב הטקסט).

3. (2 נק') השלם את המשפט הבא בעזרת האפשרויות שלמטה:

בתחילת הטקסט הכותב _____ ובחלקו השני הכותב _____.

- מוסר מידע
- מספר סיפור
- מציע הצעות
- מנסה לשכנע

4. (2 נק') איזו פעולה עושה החסכם? (פסקה 5)

5. (2 נק') המילה "חסכם" נוצרה משתי מילים. הבא דוגמה משלך למילה שנוצרת בדרך זו.

6. איך אפשר להפחית את הזיהום במים? (פסקה 6) (3 נק') .7

7. למי הכוונה במילים הבאות? (2 נק') .7

- _____ אותם (שורה 15)
- _____ בהם (שורה 16)
- _____ הוא (שורה 18)
- _____ היא (שורה 21)

8. השלם בעזרת המשפטים שבמחסן: (5 נק') .8

_____ **הבעיה:**

העצות לפתרון:

- _____ .1
- _____ .2
- _____ .3
- _____ .4
- _____ .5

מחסן משפטים:

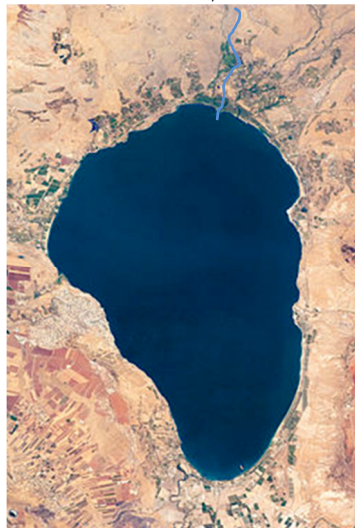
- כדאי למחזר את המים שנשארו מצחצוח שיניים לצורך השקיה, שטיפת רכב
- התקינו חסכמים במקלחות
- יש מחסור במים בישראל
- הבזבזנות במים הולכת ומחריפה
- חסכו במים בגינה הפרטית
- אל תשקו את הגינה בשעות השיא של החום
- תקנו דליפות ונזילות של מים
- אל תשליכו פסולת המזהמת את מי התהום
- השתמשו פחות בסבון ובחומרי ניקוי כימיים
- שתפו את חבריכם במידע בנושא חיסכון במים

פרק ב': טקסט נוסף (15 נקודות)

ים כינרת

תצלום לוויין של ימת הכינרת

מיקום – ישראל
סוג – ימת בקע
שטח – 170 קמ"ר
אורך – 21 ק"מ
רוחב – 13 ק"מ
עומק ממוצע – 25.6 מטרים
עומק מרבי – 43 מטרים
אורך קו החוף – 60 ק"מ
נהר מזין – נהר הירדן
ערים – טבריה

- 1 הכינרת היא ימה. היא האגם הגדול ביותר בארץ ישראל המכיל מים מתוקים. הכינרת מספקת כ-25% מצריכת המים בישראל, ומהווה את אחד ממקורות מי השתייה וההשקיה העיקריים שלה. כמות המים הנכנסים לכינרת בשנה עומדת על כ-620 מיליון מ"ק בממוצע רב שנתי. איכות מי הכינרת טובה בדרך כלל. כדי לעמוד בדרישות מתקדמות לאיכות מים, הוקם מתקן לסינון המים. בעיית איכות המים העיקרית בכינרת היא פריחת האצות הכחוליות. ההתמודדות עם בעיה זו כוללת ניקוי מתמיד על-ידי מיני דגים שניזונים מן האצות.
- 5 הכינרת מספקת כרבע מכמות המים השנתית הנצרכת בישראל. בשל החשיבות הזו, מפלס הכינרת מעורר עניין רב בציבור. לצורכי ניהול אגם הכינרת נקבעו בשנת 1969 שני קווים לאגם: "קו אדום עליון" - מפלס מקסימלי שאסור לעבור כי במקרה של גאות יש סכנת הצפה לאתרים מסביב לאגם, ו"קו אדום תחתון" - שמתחתיו אסור לשאוב עקב סכנה של פגיעה במערכת האקולוגית ובאיכות המים. הקו האדום העליון נקבע לרום של 208.9 מטרים מתחת לגובה פני הים (מאוחר יותר שונה ל-208.8), והקו האדום התחתון נקבע ל-212 מטרים מתחת לגובה פני הים.
- 10

מיצג המודד את מפלס הכינרת באופן דיגיטלי בכל זמן נתון

- 15 בעקבות עלייה בצריכת המים בישראל ורצפים של שנות בצורת, התקרב מפלס המים אל הקו האדום התחתון, ולכן הורד הקו האדום התחתון עד לרום של -215.5, כדי לאפשר מבחינה חוקית את המשך השאיבה גם במפלס נמוך. כיום המפלס עומד על -213.
 - רשות המים ציינה שהשנה, בפעם הראשונה מאז 2008, לא ירד מפלס הכינרת מתחת לקו האדום התחתון. עם זאת, לאגם עדיין חסרים 3.5 מטרים עד למפלס העליון.
- (מעובד מתוך ויקיפדיה, 6.11.12)

ענה על כל השאלות 9-14. כתוב את התשובות במקום המיועד לכך בגוף השאלון.

9. (5 נק') השלם את המשפטים הבאים לפי המידע המצורף **למפת הכינרת** :
הכינרת היא _____ ונמצאת ב _____ .
אורכה הוא _____ ורוחבה הוא _____ . שטחה הוא _____
לכן היא נחשבת לאגם _____ ביותר בישראל אשר מכיל מים מתוקים.
גובה המים הנמוך ביותר מפני הים הוא _____ .
נהר _____ מזרים מים ל _____ , והעיר הגדולה הנמצאת לחופה
היא _____ .

10. (2 נק') אילו **שתי** פעולות מבצעים כדי לשמור על איכות המים?
1. _____
2. _____

11. (3 נק') מדוע איכות המים בכינרת חשובה ביותר?

12. (1 נק') מה מציין הקו האדום העליון? _____

13. (1 נק') מה מציין הקו האדום התחתון? _____

14. (3 נק') מדוע רשות המים הורידה את הקו האדום התחתון נמוך יותר מ-212 מטרים
מתחת לגובה פני הים?

לפניך שלושה נושאים לכתיבה. בחר אחד מן הנושאים וכתוב עליו בהיקף של עמוד אחד. כתוב על-פי מבנה של פתיחה, גוף וסיום. כתוב בגוף השאלון, במקום המיועד לכך בעמוד 8. אפשר להיעזר במקום המיועד לטייטה.

הצג את תופעת המחסור במים. הצג את הנימוקים לשתי הדעות, והבע את דעתך בנושא השקיית גינות פרטיות ופארקים לציבור.

17. כתוב סיכום של הטקסטים "ישראל מתייבשת" ו"הכינרת". בסיכומך הצג את בעיית המים בישראל ואת תפקיד ימת הכינרת באספקת מי שתייה. תאר את שני הקווים האדומים שנקבעו בכינרת ואת הסכנה שבאי-שמירה עליהם.

מקום לטיוטה

טיראני

[illegible]

חלק שני: אוצר המילים והמשמעים (20 נקודות)

פרק ד': אוצר מילים (20 נקודות)

ענה על כל השאלות 18-23.

בשאלות 18-19 ו-22 הקף בעיגול את התשובה הנכונה. בשאלות האחרות כתוב את התשובות במקום המיועד לכך בגוף השאלון.

א. מילים נרדפות (4 נקודות)
בשאלות 18-19 סמן עיגול סביב המילה הנרדפת למילה המודגשת במשפט.

(2 נק') 18. הבזבזנות הולכת ומחריפה.

מחמירה / מרגיזה

(2 נק') 19. כל אלה עומדים בסתירה למחסור במים.

בנוסף / בניגוד

ב. פירושי מילים (3 נקודות)

20. כתוב פירושי מילים לשלוש מבין המילים הבאות, המודגשות במשפט (היעזר במחסן המילים שלמטה).

הכינרת היא ימה -

רצוי לתקן דליפות -

אין להשליך פסולת -

נקבל תמונה עגומה -

מחסן מילים: מצערת, נלמדת, נזילות, מריחות, אגס, נהר, אשפה, פליטה, מקובלת, שיטפון, מחילות, בריכה, פשוטה

ג. פירושי מילים לועזיות (3 נקודות)

21. השלם את המילים החסרות במשפטים שלפניך. היעזר במחסן המילים שלמטה.

- המים ב _____ הם מים מלוחים, אבל בכינרת הם מים מתוקים.
- את המפלס ה _____ אסור לעבור בגלל סכנת הצפה.
- פגיעה במערכת ה _____ תביא לפגיעה באיכות המים.

מחסן המילים: אקולוגית, מקסימלי, אוקיינוס, דיגיטלי, טכנולוגית, אגם

ד. חיפוש ערך במילון (2 נקודות)

22. בקטע "ישראל מתייבשת" כתוב (שורה 5): "נחלתה הבלעדית של ישראל". באיזה ערך במילון יש לחפש את המילה **נחלתה**?
הקף בעיגול את התשובה הנכונה.

- נחל
- מחלה
- נחלה
- נחלת

ה. מבנה מילים (8 נקודות)

23. בטבלה שלפניך שבע מילים. בחר **ארבע** מהן והשלם את השורש ואת המוספיות של המילים שבחרת.

המילה	השורש	המוספיות
מחסור		
פגיעה		
בזבזנות		
מפלסים		
מערכת		
התעלמות		
מקלחות		

חלק שלישי: תחביר וצורות (25 נקודות)

פרק ה': תחביר (12 נקודות)

ענה על כל השאלות 24-31.

כתוב את התשובות במקום המיועד לכך בגוף השאלון.

(3 נק') 24. בחר שלושה מהמשפטים שבטבלה הבאה והשלם את הנושא ואת הנשוא.

הנושא	הנשוא = הפועל	המשפט
		הבזבזנות במים מחריפה בשנים האחרונות.
		מאמר זה יסייע לכם בחיסכון במים.
		כל אחד יתרום תרומה קטנה ויחסוך במים.
		על הברזים הותקנו חסכמים חדשים.
		השימוש בטפטפות מים מסייע לפתרון בעיית המים.

(3 נק') 25. ציין בכל משפט שם עצם אחד ושם תואר אחד.

א. הכינרת היא אגם גדול המכיל מים מתוקים.

שם עצם: _____ שם תואר: _____

ב. בשנים האחרונות עלתה צריכת המים בגלל שנות בצורת.

שם עצם: _____ שם תואר: _____

ג. מאז שנת 2008 לא ירד מפלס הכינרת מתחת לקו האדום התחתון.

שם עצם: _____ שם תואר: _____

(1 נק') 26. הפוך את המשפט הפעיל הבא למשפט סביל:

חברת "מקורות" הקימה מתקן לסינון מים באתר "אשכול".

משפט סביל: מתקן לסינון מים _____

(1 נק') 27. הפוך את המשפט הסביל הבא למשפט פעיל:

הקו האדום התחתון נקבע ל-212 מטרים מתחת לגובה פני הים על ידי רשות המים.

משפט פעיל: רשות המים _____

28. (1 נק') הפוך את המשפט הבא למשפט בדיבור ישיר:
החוקרים טוענים שאם יקפידו על חיסכון במים, יגדל הסיכוי לפתרון הבעיה.

29. (1 נק') הפוך את המשפט הבא למשפט בדיבור עקיף:
המצילים קוראים למתרחצים: "לא להיכנס לים כאשר יש דגל אדום!"

30. (1 נק') אתם מתנהגים כפי שציפו המבחנים שלכם.
איזו מילה אפשר לומר במקום מילת הקישור **כפי ש**?
הקף בעיגול את התשובה הנכונה.

א. על אף ש
ב. בזמן ש
ג. כמו ש
ד. על מנת ש

31. (1 נק') בחודש ניסן היה מזג אוויר אביבי וחמים, אך בחודש אייר ירדו גשמים עזים.
איזה קשר מציינת מילת הקישור **אך**?
הקף בעיגול את התשובה הנכונה.

א. סיבה
ב. ניגוד
ג. זמן
ד. תנאי

פרק ו': מערכת הצורות (13 נקודות)

ענה על כל השאלות 32-35.
כתוב את התשובות במקום המיועד לכך בגוף השאלון.

32. (4 נק') לפניך ארבעה משפטים. בחר שניים מביניהם, ובמשפטים שבחרת כתוב את המספרים במילים.

א. במשך 4 ימים ירדו גשמים עזים באזור הצפון.
ב. 5- השנים האחרונות לא ירד המפלס מתחת לקו האדום התחתון.
ג. הקו האדום התחתון נקבע ל-212 מטרים מתחת לגובה פני הים.
ד. חסכמים חוסכים כ-42% מצריכת המים.

33. הפוך את הפעלים המודגשים לזמן עבר. (3 נק')
 א. החסכם מותקן _____ על הברזים בבית, כולל במקלחות.
 ב. החסכם מקטין _____ את כמות המים שיוצאים _____ מהצינור.
 ג. כמות המים שזורמת _____ בצינור קטנה יותר, אך באותו לחץ מים.

34. בחר שני פעלים מהטבלה הבאה ונתח אותם לפי ההוראות בטבלה. היעזר בדוגמה. (4 נק')

שם פעולה	גוף	שורש	זמן	פועל
הפעלה	נאכחית / אתה	כ-פ-ע	עתיד	דואמה: אל תפליכו כסופת
				הכינרת מספקת למדינה רבע מכמות המים
				על הברז הותקן חסכם
				המצב עוד ישתפר
				אנחנו ממחזירים!

35. כתוב במילה אחת את צמדי המילים הבאות. היעזר בדוגמה. (2 נק')
 יש לבחור שני צמדי מילים בלבד.

דואמה: מחברת על = מחברתו

- _____ - ארץ שלכם
 _____ - גינה שלו
 _____ - נחלים שלה
 _____ - עקבות שלו

בהצלחה!